

Дисидентський рух: течії, форми і методи боротьби. Українська громадська група сприяння виконанню Гельсінських угод.

Міні-презентація · матеріал уроку без тестів

Що потрібно зрозуміти на уроці

Головна думка. У 1965–1980-х рр. український дисидентський рух пройшов шлях від протестів інтелігенції та самвидаву до організованого правозахисту Української Гельсінської групи. Його основними засобами були слово, право, публічність і міжнародна солідарність.

- назвати течії та методи дисидентів
- простежити хвилі репресій 1965 і 1972 рр.
- пояснити роль «Українського вісника»
- визначити значення Гельсінського акта й УГГ

1. Основний матеріал

Питання / етап	Що треба знати
Причини	Русифікація, цензура, порушення прав людини, обмеження української культури.
1965 р.	Перша велика хвиля арештів; 4 вересня — протест у кінотеатрі «Україна».
Ідейна критика	Іван Дзюба — «Інтернаціоналізм чи русифікація?», Михайло Брайчевський — «Приєднання чи возз'єднання».
Самвидав	У 1970 р. В'ячеслав Чорновіл почав редагувати «Український вісник».
1972 р.	Друга велика хвиля арештів: Василь Стус, В'ячеслав Чорновіл, Євген Сверстюк, Іван Світличний та інші.
Гельсінський процес	СРСР підписав Заключний акт 1 серпня 1975 р.
УГГ	9 листопада 1976 р. створено Українську Гельсінську групу на чолі з Миколою Руденком.
Репресії	Ув'язнення, заслання, звільнення з роботи, цензура й примусова психіатрія.
Значення	Рух сформував правозахисну традицію та зберіг ідеї свободи, прав людини й національного самовизначення.

2. Опорні дати

Дата / період	Подія
04.09.1965	Публічний протест у кінотеатрі «Україна»
1970	Початок виходу «Українського вісника»
січень 1972	Друга хвиля арештів
01.08.1975	Гельсінський заключний акт
09.11.1976	Створення УГГ

3. Ключові поняття

Поняття	Пояснення
дисидентство	опозиційна діяльність проти офіційної політики й ідеології
самвидав	неофіційне поширення текстів поза цензурою
УГГ	Українська громадська група сприяння виконанню Гельсінських угод
правозахисний рух	діяльність на захист прав і свобод людини

4. Постаті та організації

- Іван Дзюба
- В'ячеслав Чорновіл
- Василь Стус
- Микола Руденко
- Левко Лук'яненко
- Олекса Тихий

5. Причина → подія → наслідок

Русифікація, цензура та порушення прав

Арешти 1965 р. → самвидав → репресії 1972 р. → Гельсінський акт → УГГ

Організована ненасильницька правозахисна традиція, що вплинула на майбутній національно-демократичний рух

Підсумок уроку

Український дисидентський рух залишався нечисленним, але створив альтернативний простір думки й правозахисту. Його учасники документували репресії, захищали українську культуру та апелювали до права.